

Novoročné posolstvo prezidenta ICCJ

Vážení členovia rodiny Medzinárodnej rady kresťanov a Židov (ICCJ), naše členské organizácie a priatelia, ako aj všetci, ktorí sa usilujú upevňovať porozumenie a solidaritu medzi Židmi a kresťanmi i medzi všetkými náboženstvami!

Zdravíme vás na začiatku tohto nového roka podľa občianskeho kalendára.

Rok 2015 začal k hrôze všetkých nás tragickými udalosťami, ku ktorým došlo v Paríži. Tieto teroristické útoky majú mnoho rozmerov, vrátane geopolitických, historických, kultúrnych, ekonomických, sociopsychologických a – k nášmu zdeseniu – i medzináboženských. V budúcnosti možno dôjde k podobným násilnostiam.

Toto všetko je dôvodom pre nás, ktorí sme oddaní myšlienke vzájomného porozumenia a obohacovania medzi Židmi, kresťanmi, moslimami a všetkými ľuďmi, aby sme zintenzívnili svoje snahy. Môžeme predsa prispieť pozitívnym príbehom! Nemali by sme dovoliť, aby globálnemu diskurzu dominovali výhradne naratívy nepriateľstva a strachu.

Keďže príchod nového roka je zvyčajne obdobím úvah nad minulosťou a záväzkov pre lepšiu budúcnosť, chcel by som teraz ponúknuť niekoľko osobných myšlienok týkajúcich sa roku 2015 a vízie priateľských vzťahov medzi kresťanmi a Židmi, ktorým sme všetci oddaní. Ponúkam ich v nádeji, že budú podnetom ku plánovaniu konkrétnych činností v novom roku.

Oslavy jedného medzníka v kresťansko-židovských vzťahoch

V roku 2015 si pripomíname zlaté výročie míľníka v medzináboženských vzťahoch: vydanie vyhlásenia 2. vatikánskeho koncilu týkajúceho sa vzťahu Rímskokatolíckej cirkvi s nekresťanskými náboženstvami. Tento text, známy pod začiatočnými latinskými slovami ako *Nostra aetate* („V našej dobe“), nebol prvým kresťanským dokumentom, ktorý by v dôsledku šoa odsudzoval antisemitizmus či zavrhol otrepané obvinenie Židov ako prekliatych „Kristových vrahov“. My, ktorí sme dnes súčasťou ICCJ alebo ktorejkoľvek z jej členských organizácií v jednotlivých krajinách, stojíme na pleciach niekoľkých desiatok kresťanských a židovských priekopníkov, ktorí sa v roku 1947 zišli v švajčiarskom meste Seelisberg na „mimoriadnej konferencii venovanej antisemitizmu“. Toto zhromaždenie, z ktorého sa zrodila samotná ICCJ, vydalo známy „prejav k cirkvám“, ktorý ich v desiatich bodoch vyzýval k reforme ich učenia o Židoch a judaizme. (Spomeniete si, že ICCJ si túto udalosť pripomenula v Berlíne v roku 2009 vydaním dôležitého vyhlásenia [„Čas obnoviť záväzok: Vytváranie nového vzťahu medzi Židmi a kresťanmi“](#), ktoré obsahovalo rozšírenú verziu „Dvanástich berlínskych bodov“ adresovaných kresťanom i Židom.) Dôležité vyhlásenia vydala aj Svetová rada cirkví, protestantské cirkvi v jednotlivých krajinách a ako jednotlivci či skupinovo aj teológovia i duchovní.

Nostra aetate, ktorá vďaka za veľa týmto svojim predchodcom, dostala ako vyjadrenie učiteľského úradu najväčšieho kresťanského spoločenstva na svete do vienka jedinečnú autoritu. Vo vzťahoch medzi Židmi a kresťanmi spôsobila ďalekosiahlu revolúciu. Predstavovala taktiež zásadné oživenie medzináboženských snáh iných kresťanských tradícií a bola inšpiráciou pre nové iniciatívy v snahe o dialóg medzi náboženskými komunitami po celom svete.

ICCJ si túto prelomovú udalosť pripomenie na svojej výročnej konferencii, ktorá sa tento rok uskutoční v Ríme. Hostiteľom bude organizácia Amicizia Ebraico-Cristiana di Roma v spolupráci s Komisiou Svätej stolice pre medzináboženské vzťahy so Židmi a za podpory mnohých náboženských, akademických a občianskych organizácií. Budeme oslavovať dosiahnuté úspechy a obnovíme svoj záväzok pokračovať v ceste.

Je hodne čo oslavovať!

Ešte pred niekoľkými desaťročiami existovalo v oboch tradíciách dosť prominentných mysliteľov, ktorí tvrdili, že je buď nemožné alebo nežiaduce, aby sa kresťania a Židia spolu rozprávali v náboženskom zmysle. Stáročia kresťanského znevažovania a prenasledovania Židov vstúpili do oboch komunít hlboko zakorenené uhýbacie mechanizmy a podozrenia. Stále pretrvávala vplyvná domnienka, že ak má byť jedna z oboch tradícií legitímna, tá druhá musí byť nevyhnutne nelegitímna. Ani jedno spoločenstvo si nedokázalo predstaviť, že by sa od toho druhého malo mnoho čo učiť.

Na začiatku roku 2015 je možné potvrdiť, že táto situácia sa dramaticky zmenila v mnohých častiach sveta. Hlavné kresťanské tradície si uvedomili, že nielen oni sú verným Božím ľudom. Dokázali úprimne oceniť svätosť pretrvávajúceho zmluvného života Židov s Bohom a odložiť z minulosti známe snahy o konverziu. Podobne i niektorí židovskí účastníci rozvíjajúceho sa medzináboženského dialógu spozorovali v rozhovoroch s kresťanskými partnermi prítomnosť Svätého. Kresťania i Židia si uvedomujú, že mnohé teologické myšlienky, ktoré vznikali v starobylých antagonistických kontextoch, sú dnes čoraz menej užitočné. A tak zo svojich vlastných tradícií získavajú doteraz prehliadané pozitívne prístupy k sebe navzájom.

Žijeme v dobe, keď – po prvýkrát v dejinách! – môžu Židia a kresťania spolu nerušene pracovať a študovať, a tým vzájomne obohacovať svoje zmluvné životy. Toto bezprecedentné požehnanie dnešných generácií však so sebou zároveň prináša zodpovednosť dobre využiť príležitosť, ktorá nám bola zverená.

Máme pred sebou mnoho práce!

Na začiatku roku 2015 sa mi vybavuje nasledujúci prenikavý postreh kardinála Edwarda I. Cassidyho: Otočme sa teda a uvažujme nad budúcnosťou. Naším prvoradým cieľom musí byť samozrejme postup vpred. Stáť na mieste znamená riskovať regres ... [O]dmietame nechať sa zviazať okovami minulosti, ktoré nám bránia vo vytváraní novej budúcnosti, nového partnerstva medzi Židmi a [kresťanmi], budúcnosti založenej na vzájomnej dôvere a porozumení.

Ak vezmeme do úvahy neuveriteľný pokrok dosiahnutý za posledných päť desaťročí, môžeme snád' príliš ľahko podceniť zložitú odvykanie si od reflexov zdedených po mnohých storočiach nepriateľstva. Ak aj neberieme zreteľ na násilie a rétoriku extrémistov napádajúce náš svet, zdá sa mi, že všade vôkol nás existujú dôkazy toho, že staré návyky sa prekonávajú iba veľmi ťažko. Zmieňme stručne len pár príkladov:

1. Aj keď všetky kresťanské cirkvi oficiálne odsudzujú antisemitizmus, scény davových protestov a násilia voči Židom a synagógam v niektorých krajinách ako odpoveď na minuloročný vojenský konflikt medzi Hamásom a Štátom Izrael ukazujú, že zlovyk prisudzovať vinu kolektívne všetkým Židom všade na svete zmuťoval zo svojich kresťanských koreňov a preniesol sa do moderného sekulárneho sveta. Tieto verejné prejavy antisemitizmu podnietili Výkonný výbor ICCJ k rozšíreniu svojho polročného stretnutia v januári o konzultáciu s niekoľkými expertmi a zástupcami európskych členských organizácií ICCJ. Vo februári si prosím pozrite správu z tohto stretnutia.
2. Výkonný výbor ICCJ si vo svojom vyhlásení „[Pokiaľ veríte v živého Boha, musíte mať nádej](#)“ z roku 2013 v súvislosti s podobnou témou všimol nasledovné:
Keď počujeme, ako niektorí kresťania dnes hovoria, že židovský nárok byť „vyvoleným národom“ ukazuje, aký nadmieru partikularistický je judaizmus v porovnaní s univerzálnym kresťanstvom, alebo keď iní kresťania identifikujú Ježišových hlavných oponentov počas jeho pozemského života ako „Židov“ práve tak, ako sú údajne dnes „Židia“ nepriateľmi palestínskych kresťanov, musíme sa pýtať, či stáročia protizidovskej stereotypizácie a teológie náhrady nenachádzajú nový prejav v politickom diskurze skôr než v tom náboženskom. Prinajmenšom sa zdá, že existuje určitá kresťanská fixácia na židovský štát a jeho politické rozhodnutia, časť ktorých je skutočne oprávnené

považovať za pochybné. ... Takéto tvrdenia nás vedú k otázke, či židovský národ – a teraz tiež aj Štát Izrael – i naďalej nezohráva dôležitú, ba priam nenahraditeľnú negatívnu rolu v kresťanskej teológii ako večný „iný“ [§7].

A skutočne, polarizácia vyvolávaná konfliktami na Strednom východe neprestáva sužovať ani skupiny kresťansko-židovského dialógu, ktoré prosperovali po celé desaťročia. To všetko ešte zhoršuje rozšírená islamofóbna bigotnosť. ICCJ však ako svoje poslanie vníma taktiež rozvíjanie medzináboženského rozhovoru aj na kontroverzné témy. Z toho dôvodu spoločne s niekoľkými univerzitami podporuje bádateľský projekt „Zasľúbenie, zem a nádej: Židia a kresťania hľadajú porozumenie umožňujúce konštruktívny dialóg o izraelsko-palestínskych otázkach“, ktorý sa bude konať v auguste 2015 v Jeruzaleme. Očakávajte ďalšie správy na túto tému.

3. Medzi kresťanmi i Židmi naďalej pretrváva tendencia považovať prácu na rozvíjaní ich stále sa len rodiaceho nového vzťahu za okrajovú. Niektorí sa domnievajú, že odmietnutie bigotnosti a vzájomný rešpekt stačí na dostatočné zvládnutie otázok medzi odlišnými tradíciami; ďalšie reformy nie sú potrebné. Táto marginalizácia úlohy pestovať náš nový vzťah umožňuje niektorým Židom zavrhnúť kresťanstvo ako náboženstvo, ktoré má len zdeformovaný vzťah so Svätým, zatiaľ čo podobne zmýšľajúci kresťania neprestávajú karikovať judaizmus (snáď symbolizovaný v osobách farizejov či rabínov) ako nemilosrdný legalizmus, ktorému nezáleží na ľuďoch. Takéto myšlienky je možné liturgicky vyjadriť v tradičných modlitbách a textoch nábožných piesní a – v prípade kresťanov – v kázňach skreslene podávajúcich hebrejské proroctvá ako fotograficky presné očakávania Krista, či neformálne prerozprávajúcich polemiky nachádzajúce sa v istých pasážach evanjelií.
4. Pokračujúci vplyv našich tragických dejín je taktiež evidentný vtedy, keď Židia a kresťania ľahkomyselne upadajú späť do negatívnych „prednastavených“ postojov, ktoré nemajú iného vedome na pamäti. Podľa môjho názoru je jasným znakom toho, že naše teológie skutočne presadzujú správny vzťah medzi nami, skutočnosť, keď o svojom kresťanskom, resp. židovskom náprotivku dôsledne hovoríme tým istým afirmatívnym spôsobom bez ohľadu na to, či tento je alebo nie je práve prítomný.

50. výročie dokumentu *Nostra aetate* je dôležitejšie ako bude jeho 100. výročie!

Z týchto a ďalších dôvodov som pevne presvedčený, že 50. výročie vyhlásenia *Nostra aetate* v roku 2015 je mimoriadnou udalosťou, ktorú nesmie premárniť nikto oddaný prehlbovaniu vzájomných vzťahov medzi kresťanmi a Židmi. To platí ešte viac tvárou v tvár terorizmu a násilíu.

Môj priateľ Mons. Michael Carroll z philadelphskej arcidiecézy nedávno poznamenal, že pripomienka 50. výročia tohto prelomového bodu je významnejšia než bude oslava jeho storočnice. Svoj výrok vysvetlil poukazom na skutočnosť, že v roku 2015 žije mnoho ľudí, ktorí majú osobnú skúsenosť s nedávnou obrovskou zmenou v židovsko-kresťanských vzťahoch, zatiaľ čo v roku 2065 nebude na svete s najväčšou pravdepodobnosťou žiadny taký človek. Dnes preto lepšie dokážeme vnímať to, ako ďaleko sme sa dostali a ako ďaleko ešte musíme ísť. To, aký typ výročia si budú naši potomkovia pripomínať v roku 2065, vo veľkej miere určia naše činy v roku 2015.

Majúc tento postreh na pamäti preto prosím každého z vás, aby pracoval na lokálnej i celoštátnej úrovni v prospech podpory tvorivých ekumenických a medzináboženských snáh, ktoré budú ľudí, a predovšetkým mládež, formovať a povznášať k tomu, aby sa venovali kresťansko-židovskému zblížovaniu konkrétne a medzináboženskému priateľstvu všeobecne. Zvážte možnosť vydať spoločné vyhlásenia o rešpekte a odhodlaní. Pripojte sa k ICCJ v Ríme v dňoch 28. júna až 1. júla 2015 s cieľom spoločne skúmať otvárajúce sa chodníčky na našej medzináboženskej púti. Odpovedajme na všetky správy o medzináboženských konfliktoch a rastúcich náboženských prenasledovaniach vo svete inšpiratívnymi oslavami vskutku epochálneho obratu k medzináboženskej solidarite!

Využijú kresťania a Židia príležitosť 50. výročia *Nostra aetate* na zintenzívnenie vzdelávacích snáh v prospech nášho nového vzťahu? Uctíme si priekopníkov dekád po holokauste tým, že vnesieme novú

energiu do prelomovej práce, ktorú oni začali? Budeme si vzájomne pomáhať odbúravať teológie a zvyky, ktoré podporujú pohrdanie, budeme namiesto nich spoločne vytvárať teológie pravého vzťahu? Budeme sa modliť za milosť študovať svoje príslušné tradície ako priatelia, ktorí sa od seba navzájom radi učia o Svätom?

Prijmeme tieto výzvy ako svoje novoročné predsavzatia pre rok 2015!

Phil Cunningham

Dr. Philip A. Cunningham
Prezident ICCJ
Saint Joseph's University, Philadelphia